

Strážník z Nového Světa

Mysteriózní případy z první republiky

MAREK SKŘIPSKÝ

Strážník z Nového Světa

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Marek Skřípský

Strážník z Nového Světa – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Strážník z Nového Světa

Strážník z Nového Světa

Marek Skřípský

Text © Marek Skřípský, 2021

Illustrations © Pavla Filip Navrátilová, 2021

ISBN tištěné verze 978-80-264-3608-9

ISBN e-knihy 978-80-264-3647-8 (1. zveřejnění, 2021) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-264-3648-5 (1. zveřejnění, 2021) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-264-3646-1 (1. zveřejnění, 2021) (ePDF)

Obsah

Novosvětský elixír.....	9
Tajemství Jeleního příkopu.....	53
Spisovatel.....	95
Sociální drama.....	131
Člověk a (Nový) Svět – namísto epilogu.....	173
Poděkování.....	183

Věnováno památce Jana Blesíka (1909–1985)

NOVOSVĚTSKÝ ELIXÍR

Novinový článek v Národních listech ze sklonku roku 1930 měl jasno: „Snad i tyto domy jsou mimo jiné příčinou, že k uniformované i neuniformované strážci bezpečnosti se hlásí tolik kandidátů. V minulých dnech také ministerstvo vnitra vypsaló soutěž na místo pomocných zřízenců strážní služby uniformované strážce bezpečnosti a samo město Praha bude roku 1931 potřebovatí asi 400 nových strážníků. Zkoušky tělesné způsobilosti jsou však velmi přísné, takže bývá mnoho povolaných a málo vyvolených...“

Strážník č. 2019, občanským jménem Petr Bernát, patřil k těm vyvoleným, kteří všemi přijímacími zkouškami, jakož i následným policejním výcvikem úspěšně prošli. Díky tomu mohl za přijatelnou činži pobývat v komfortním dvoupokojovém bytě, situovaném do jednoho z nově vystavěných domů pražských strážníků na Žižkově. Uniformovaní policisté tady žili vlastně pod jednou střechou a všichni obyvatelé se více či méně znali. Někteří tu bydleli i se svými rodinami, ti pak dostávali byty větší – o třech a výjimečně i čtyřech pokojích.

Už přes rok se Petr Bernát čtyřikrát týdně převlékal do černomodré uniformy s postříbřenou přilbicí, na níž se pod velkým kovovým znakem skvělo vyražené služební číslo. Kolem krku přehodil závěsnou pišťalku, opásal se osmirannou poloautomatickou pistolí CZ vzor 27, ráže 7,65 mm, krátkým pendrekem a poboční šavlí. Pravidelná proměna Petra Bernáta ve strážníka č. 2019 tím bývala dokončena. Tedy... na některé služby si ještě brával kapesní svítilnu. Čtyři dny za sebou trávil dvanáct hodin pochůzkami ve svém rajónu, den pátý musel vyplnit papírováním na hradčanské služebně, čemuž se věnoval nerad. Zbývající dva dny patřily odpočinku. Většinou.

V řadách uniformované strážce bezpečnosti, jíž stejně nikdo neřekl jinak než policie, se Petrovi dařilo. Učednické časy pomocného zřízence měl díky svým zásluhám za sebou a coby strážník teď krokoval rajón, o který nadřízené sám požádal. Do práce musel vážit dalekou cestu, což Petrovi nevadilo. Naopak. Díky znamenitým výsledkům z přijímacích zkoušek i během výcviku si mohl obvod vybrat, o což mu celou dobu šlo. Zvolil Hradčany, kam jej – na základě jeho přání – nasadili coby pochůzkáře do tajemných zákoutí Nového Světa a přilehlých spletitých uliček.

Petr Bernát ani v nejmenším nepředstavoval typického strážníka uniformované stráže bezpečnosti Československé republiky. Předně byl jediným pochůzkářem v Praze, a dost možná v celém Československu, který se mohl vykázat vysokoškolským diplomem. Jen málokdo by v uniformovaném policistovi rozpoznal promovaného architekta s hlubokou vášní pro historii. A už vůbec ne muže, jemuž se splnil sen. Procházet se ve dne i za noci podmanivými zákoutími, která pamatují ještě středověkou Prahu, obdivovat prastarou zástavbu, nasávat atmosféru, sžívat se s tamními lidmi a brát za to jistou, vcelku solidní mzdu. Teď, v době vrcholící hospodářské krize.

Rodina ho nechápala, připadlo jí, jako by se jejich Petr vzdal všech profesních ambicí. Otec, pražský advokát, s ním dokonce přerušil veškeré styky, takže Petr vyměnil vilu na Ořechovce za služební dvoupokoják v domě pražských strážníků. Sice podstatně méně místa, zato však s elektřinou a plynem. Jednou za čas, když bylo jisté, že doktor Jindřich Bernát svádí právní bitvu mimo zdi domova, se tady Petr stavil na kus řeči s matkou. Mladší sestra Vilma trávila většinu dní v Karlových Varech, v penzionátu při tamním učitelském ústavu. Mladá slečinka se tam měla připravit k učitelskému povolání a zdokonalit svou němčinu.

Kolegové s Petrem, až na nějaká bezvýznamná nedorozumění, vycházeli korektně. Přesto i oni nechápali, proč strážník č. 2019 nerýsuje plány domů, o nichž dovede tak zaujatě a s hlubokou znalostí hovořit. Proč místo toho šlape dlažbu z kočičích hlav sice v malebné, avšak chudinské čtvrti plné štěnic a švábů. Obzvláště nadřízení nad ním nevěřicně kroutili hlavou. Na hradčanském komisariátu byl, kromě strážníka č. 2019, ještě jeden vysokoškolák. Velitel celého obvodu. Nabízeli Bernátovi důstojnickou školu a následně odpovídající zařazení. Odmítal. Pak už by totiž nemohl podnikat zamilované – nadto slušně placené – pochůzky Novým Světem. První muž hradčanského komisariátu, inspektor první třídy s titulem juristy, na tohle odůvodnění jen nevěřicně zíral.

Nad tím vším ale Bernát lhostejně mával rukou. Klasikové literárního romantismu by nad takovým individualistou zajásali. Vždycky byl nastavený jinak než většina lidí, hlavně proto, že si tohle niterné nastavení

celý život uspořádával sám. Jen sám. Bez vlivů okolního světa, bez ohledu na mínění ostatních, kteří přece jeho život nežijí, tudíž do něj nemají co mluvit. Móda odezní, názor se může kdykoliv změnit. Jak je obojí pomíjivé proti takovému novosvětskému domu, který tu stojí třeba po tři čtyři dlouhá staletí. Po takové době stavba svým způsobem ožívá. Má vlastního genia loci, vlastní příběh a hlavně – vlastní poslání. A když ji zboří, na jejím místě vznikne nová, která neviditelný příběh nese dál. Co s prchavými myšlenkami obyčejného chlapíka, který tak jako tak upadne do zapomnění?

Na srpnovou Prahu se pozvolna snášela noc a Bernát se zaposlouchal do osamocенého klapání vlastních kroků po kočičích hlavách. Zavedly ho do chudých, leč nezvykle půvabných končin. Nový Svět. Magický Nový Svět. Sem zvědaví návštěvníci Prahy příliš nechodili, přestože spleť zastrčených ulic a uliček se zelenými dvory a chátrajícími prastarými domky vyzařovala cosi zvláštního a jedinečného, co navíc posilovala domácká pospolitost místního obyvatelstva. Většina z nich strážníka s č. 2019 znala. Muže zákona uctivě zdravovali a on jim odpovídal s potěšeným úsměvem a přiložením dvou prstů k okraji přilbice. Strážce jejich pokojného spánku minul pevnou chůzí rázovitá obydli s okny skoro až u chodníku a prošel okolo červenobílého hasičího přístroje naproti dvoru, kde se u plápolajícího ohně halasně baval hlouček starousedlíků.

Přes den tady chodíval sám, v noci se k němu před domem č. 8, nedaleko místních jatek, přidával obecní strážník Václav Traubl. Ten nenáležel ke státnímu Sboru uniformované stráží bezpečnosti. K výkonu způsobilý a respekt budící zřízenec dohlízející na pořádek a případné drobné prohřešky byl zaměstnancem zdejší radnice. Však také ve svém prostém stejnokroji vypadal vedle státního policisty Bernáta jako chudý příbuzný. Jeho výbava sestávala z obuchu a starého revolveru Gasser kalibru 9 mm se šestiranným bubínkem. Nový Svět, ač kouzlem prodchnutý, nepatřil po setmění zrovna k nejbezpečnějším čtvrtím. Místní chudina se rovněž hlásila ke slovu, takže sem tam nějaká krádež a prostituce byly na denním pořádku. Nedaleká hospoda U Zlaté hrušky v domě U Abraháma navíc patřila k oblíbeným nálevnám pochybných existencí z pražské galerky.

Traubl už strážníka č. 2019 na přilbě vyhlížel. „Zdravíčko, pane kolego,“ mávl rozložitý pořez směrem ke známé siluetě blížící se z mlžné tmy. „Tak jdeme dohlédnout na ten klidnej spánek naší krásný obce?“ Radniční zřízenec měl Bernáta rád. Strážník č. 2019 totiž netrpěl neduhem některých státních policistů, kteří se na obecní strážce pořádku dívali buď s blahosklonnou přezíravostí, anebo rovnou přes prsty. To Bernát s Traublem jednal jako rovný s rovným, přičemž novodobý biřic se od něj při klidnějších službách dověděl mnohé z historie své vlastní čtvrti. Petr Bernát zase oceňoval, že Traubl nešťourá do jeho pohnutek žít se coby strážce veřejného pořádku. Ať už si myslel cokoliv, nechával si to pro sebe.

„Teď bych to vzal přes Černínskou, Násep, potom skrze Loretu a okolo Hradu, po Kanovnické směrem na Nový Svět. Tam to pak celý projdeme sem a tam,“ instruoval Bernát pomocníka. „Na Štychu se vyptáme, co je kde nového. Víte sám, jaký mají tamní dědci od půllitru přehled,“ zmínil nejbližší hospodu na obchůzkové trase. „Pak bych se zdržel na Hrušce, trochu prověřit, jestli se tam k něčemu neschyluje. Do ostatních hospod jenom nakoukneme, kdyby tam někdo náhodou dělal nějakou neplechu. Jo, trochu bych se párkrát zdržel na brnkačkách, prý se tam objevuje nějaká divná omladina a děsí lidi.“ Brnkačkami měl Bernát na mysli staré loreťanské schody. Tak se jim říkalo podle neobvyklého zvuku, brnknutí, které se ozvalo, když na ně dopadla podrážka bot.

„Počítám, že až to půjdeme počtvrté, bude akorát čas na přestávku. Zašel bych pak něco zakousnout k Černému volovi, koneckonců od brnkaček co by kamenem dohodil.“ Bernát se spokojeně usmál. „Ze služebního hlediska všechno. Mimochodem, cestou vám popovídám, co jsem zjistil o domu U Bílého lva. Architektonicky se mně hned zdál zajímavý, tak jsem trochu zapátral v archivech a...“ Další z obchůzek strážníka č. 2019 začala.

„Takže vy si budete dál šlapat po štěstí,“ obchodní referent Smotlacha se musel přemáhat, aby budil dojem rozhodného dravého muže. Skutečně sice byl bezohledným obchodníkem, který neznal bratra, tady, na protivníkově

hřišti, se však příliš dobře necítil. Malinký byt prastarého novosvětského domu ho nepříjemně tísnil. Stejně jako celá tahle čtvrť. Nový Svět mu neseděl, on byl zvyklý na výstavní bulvár v Pařížské ulici, ne na tyhle křivolaké tmavé uličky, odkud se může na vás vyhnout cokoliv. Vždyť pamatují ještě všelijaké hokuspokusy rudolfinských alchymistů a párkrát se tudy prohnalo morové prokletí. Nový Svět s podivně nízkými příbytky a starými plynovými lampami... Nic jiného než ostrá póza však Smotlachovi nezbývalo. Vždyť neběželo o nějakých pár korun.

„Podívejte, naše nabídka je více než solidní,“ hučel do postarší sedřené ženy v umolousané květované zástěře. „Já nevím, proč se nad ní ofrňujete. Firma Krasozdrav může vaši tinkturu vyrábět ve velkém a každoročně vám posílat pětiprocentní částku ze zisku. Po zdanění, přirozeně,“ dodal opatrně. „Ale vy si musíte postavit hlavu, paní Mandlochová! Víte vy, na kolik byste si přišla? Novosvětský elixír!“ spráskl firemní zástupce dlaně. „To je jiná, než dávat tuhle šikovnou vodičku řezníkovi za tlusté od šunky nebo švadlence za vysprávku sukně. Já bych to s cenou viděl na desetikorunu za lahvičku, tak si to spočítejte.“

Nezdálo se, že by Smotlachův ofenzivní styl na Barboru Mandlochovou jakkoliv zabíral. Šedesátnice seděla nevzrušeně za stolem, odkud rozjetého Smotlachu pozorovala vlídným, skoro až nepřítomným pohledem. „Pane referente, můj tatínek, to byl nějaký bylinkář a mastičkář,“ promluvila konečně. „A ten vždycky povídal, že nejcennější bohatství je v tom, že víte nebo umíte něco, co jiní ne. Bůhví, co mi život ještě připraví. Jsem sice stará osoba, ale umřít se ještě nechystám. Pak se mi tenhle kumšt může hodit. A taky je tahleta... kríze,“ zabodla Mandlochová prst do rozečtených novin. „Lidi moc neutrácej, drahej pane. Kdo může tušit, kde celá společnost Krasozdrav bude za rok, za dva. Vy na tom taky nebudete úplně nejlíp, jinak byste na ten lektvar zas tolik netlačili. Jenom přiznejte...“ Mandlochová dlaní urovnala cíp kostkovaného ubrusu. „Kdežto já... já si tajemství téhle receptury udržím až do smrti. A po mně ho převezme důvěryhodnej člověk. Aby nezaniklo.“

Smotlacha v duchu zahrnul Mandlochovou spráskou nevybíravých nadávek. Vůbec by se s tou babou tolik nepáral, kdyby mohl jednat jinak. Však

takhle to původně mělo být. Proslavenou tinkturu, kterou Mandlochová šířila známým a známým známých po celých Hradčanech, firma chtěla původně napodobit a do velkovýroby uvést elixír na podobném základě. Bábě by nemuseli platit ani halíř, přičemž její domácí malovýroba by pro ně nepředstavovala žádnou konkurenci. Jenže... Když se Smotlachovi podařilo přes nastrčeného prostředníka tinkturu získat, problémy teprve začaly. Ať se totiž firemní laboratoř snažila sebevíc, klíčovou přísadu v elixíru se nikomu z jejích pracovníků nedařilo rozluštit. Všechny ostatní ingredience Krasozdrav znal, ovšem ta jedna – esenciální – jakýsi přírodní katalyzátor, ta jediná jim zůstávala neznámá. K dovršení všeho se ke Smotlachovi doneslo, že kromě samotných bylin také záleží na čase a místě jejich sběru, aby účinek léku byl co nejsilnější. Pochyboval přitom, že by stará Mandlochová plánovala svá místačka prozradit.

„Jak myslíte, paní Mandlochová,“ řekl Smotlacha s předstíranou převahou. „Ovšem, vy si namlouváte naprosté bláhovosti. Podívejte, penzi moc velkou nemáte, přilepšujete si občasným prodejem bylinek a sem tam za něco směníte ten váš zázrak. Přitom byste mohla žít úplně jinak. No, nic... však víte, kde mě hledat. Berte ale prosím v potaz, že naše nabídka nemusí trvat věčně. On se taky může objevit někdo s podobnou recepturou a potom...“

„Potom mu popřeju mnoho štěstí,“ nepřestávala se Mandlochová usmívat. Klidný úsměv jí neopouštěl, ani když ambiciózního referenta vyprovázela ze dveří do podvečerní ulice.

Smotlacha měl po náladě. Na bábu sice dělal ramena, fakticky byl nicméně tím, kdo tahal za kratší konec provazu. Novosvětský elixír by firmě dost pomohl. Babka udá v Novém Světě pár lahviček, ale pověst tinktury se rozšířila bezmála po celé Praze. Léčivá voda, která až zázračně hojí nejruznější rány, odřeniny, šrámy, puchýře... S tou krizí měla Mandlochová pravdu, lidi si dneska rozmyslí, za co utratí. Každou korunu obrátí nejméně dvakrát. Ale něco takového potřebuje čas od času každý. Spousta jich má strach o místo, bojí se jít k lékaři. No a tohle by pro ně bylo něco! Nehledě k tomu, že kdyby recepturu z báby vymámil, místo v Krasozdravu by si tím stoprocentně posichroval.

Buď jak buď, bude muset zvolit náhradní taktiku.

Kroky bezvadně upraveného číšníka tlumeně zanikaly v tlustém koberci. Nad kavárenským separé se převaloval dým dvou cigaret, doplňovaný kouřem stoupajícím z kávových šálků. Mladší muž v obleku nervózně zatáhl z weky, pročez přidušeně oznámil spolusedícímu: „Mně se tohle nelíbí, Smotlacho,“ a přičísl si ulízanou patku. „Na druhou stranu... nerad bych Krasozdrav přivedl do finančních nepříjemností. Táta na mě spoléhá.“ Filip Weiss zamyšleně usrkl arabiku. „Taky musím uznat, že váš obchodnický instinkt obvykle nese výsledky, všechna čest. Ale... skutečně neexistuje jiný způsob?“

„Bohužel, pane řediteli. Veškerý svůj přesvědčovací a vyjednávací um jsem vyčerpal. A nic! Vůbec nic. Proč se tedy nedopustit malého úskoku? Koneckonců, nic nezákonného na něm není.“ Zdeněk Smotlacha působil dojmem úslušného zaměstnance. Dravce z Nového Světa by v něm teď poznal málokdo.

„Není,“ uznal ředitel Krasozdravu. „Jenže musíme mít na paměti pověst značky... Dobrá, Smotlacho, máte volnou ruku,“ prohlásil po kratším váhání. „Ovšem, pokud by se kolem toho strhla jakákoliv negativní publicita, jde o vaši sólo akci a firma dává ruce pryč.“

Strážník č. 2019 už několik násilných úmrtí v Novém Světě zažil. Málo platné, sociální skladba tady byla taková, jaká byla. Většinou nic rafinovaného – nešťastný pád při rvačce, tragické vyústění rodinného dramatu nebo krvavá řež kvůli penězům. Zpravidla byl Bernát schopen mrtvého na první pohled identifikovat, poněvadž obyvatele svého rajónu slušně znal. Ale tohle byl jinačí případ.

V zahradě domu U Zlaté hvězdy, prorostlé divokým břechtanem, ležela mladá dívka bez známek života. Tak zhruba okolo dvaceti let. Vypadala, jako by pokojně spala, přitom už několik hodin byla na druhém břehu. Bernát ji neznal. Odhadoval, že mezi Novosvětské nepatří. Nejen že na ni doposud ve zdejších ulicích nejspíš nenarazil, ale ani její šaty sem prostě

nezapadaly. Příliš drahé a šik na tenhle zapomenutý kus Prahy. Ne že by tady žili jen samí nuzáci, ale i ti, co měli řemeslo, by si sotva mohli dovořit takto vytríbený vkus. A na bohémské umělce z Nového Světa byl zase dívčin styl příliš střízlivý. Bernátovu zvědavost umocňovala absence viditelných zranění. Příčinu smrti tak zatím nemohl ani odhadnout a bez dokladů představovala pro tuto chvíli záhadnou bytost.

„K nám do lokálu fakt ani nepáchla, pane strážník,“ ujišťovala Bernáta fortelná padesátnice, již dům U Zlaté hvězdy patřil a která si v jeho dolním patře spolu s manželem zřídila domácky útulný výčep. „Takovouhle dámičku bychom si pamatovali, na to vemte jed.“

Strážník zúčastněně pokyvoval: „Já vám věřím, paní Kotlářová. Co někdo z večerních hostů? Nebyl někdo agresivní, nestěžoval si třeba na nějakou ženskou, které by nejradši zakroutil krkem? Prostě jak se píše v detektivkách – nevšimla jste si na hostech čehokoliv podezřelého?“

Kotlářová poodstoupila o krok, aby si mohla pohoršeně odplivnout: „No teda... dovolte, pane strážník? Copak jsme u Zlatý hrušky? Vy přece moc dobře víte, že s manželem sem žádný vagabundy nepouštíme,“ vyčetla muži zákona. „Pochybné firmy pereme fofrem ven, a když si nedají říct, voláme hned vás nebo obecního Traubla.“ V tomto punktu se tvrzení Kotlářové nedalo zpochybnit. Strážník č. 2019 se z popudu manželů Kotlářových do jejich výčepu tu a tam proběhl.

„A něco divného v okolí? Cokoliv...“ Bernát se vyptával, jak byl zvyklý, aby měl pro kriminálku co nejpodrobnější informace. Dneska si kluci z mordparty dávali na čas. Jindy už by zajišťovali místo, ale zrovna teď po nich z neznámého důvodu nebylo ani vidu, ani slechu. Nakonec se jich Bernát přece dočkal. Zdržení mělo kuriózní příčinu.

„Zdravím, pane kolego,“ hrnul se k Bernátovi kriminální inspektor Trčka. Hodnostně byl sice o řadu pater výš než strážník č. 2019, avšak věděl, s kým mluví, a proto přistupoval k Bernátovi nesrovnatelně familiérněji než k běžným strážníkům uniformované stráže bezpečnosti. „Promiňte to zpoždění, ale měli jsme nahlášenu vraždu u domu V Hájovně. Nemohli jsme ho za boha najít, až nás nakonec místní poslali sem. Ke Zlaté hvězdě. Tak, já už nevím...“ pokrčil Trčka rameny.

Bernát se dobrácky pousmál: „Nástrahy Nového Světa, pane inspektore. Dům se jmenuje U Zlaté hvězdy, ale tady mu všichni říkají V Hájovně. Ještě v osmnáctém století tu bydlel hajný, co se staral o Jelení příkop. Dokonce po něm zbyla památka,“ ukázal Bernát do otevřené chodby. „Vidíte u stropu ten hák? Tak, ten je původní. Věšela se na něj zastřelená zvěř, než ji stáhli.“

Postarší Trčka uznale protáhl obličej, zatímco jeho znatelně mladší doprovod ukázal proti Bernátovi prstem. „Že vy jste ten zběhlý architekt, co šlape u uniforem dlažbu, aby mohl okukovat památky?“

„To budu patrně já,“ přitakal strážník č. 2019 krapet dotčeně.

„O vás jsem slyšel,“ hlaholil vesele mladý kriminalista. „Vy prý nejste úplně normální jedinec, protože...“

„Nechte si své soudy, pane kriminální asistente!“ okřikl inspektor Trčka mladíka. „Pokud vím, máte se podílet na zajištění místa. Ne zevlovat. A mimochodem, jistá místní znalost by vám neuškodila, mladý muži,“ nadhodil štouravě. „Abychom příště nemuseli cestou k případu bloudit a nechat se zahanbovat od těch... úesbéček, jak vy říkáte.“

„Promiňte, je to elév, začátečnické jelito,“ nabídl Trčka Bernátovi jihoslovanský doutník, který si strážník zasunul do kapsy služební blůzy. Po službě si kuřivo vychutná lépe. „Kéž byste na jeho místě byl vy, pane architekt,“ zasníl se vyšetřovatel. „To by bylo jinačí kafe. Pořád vás ty památky tak berou, že kvůli nim chcete věčně šlapat kočičí hlavy? Vždyť vás je tady škoda! S vaší místní znalostí a mým kriminalistickým fištrónem bychom strčili do kapsy i pana radu Vaňáška.“

Bernát přešel Trčkovu verbování mlčením. Raději mu naservíroval tu skromnou porci informací, co se mu podařilo získat. Jak předpokládal, inspektora z mordparty dvakrát nepotěšil. „Bez pitvy se není od čeho odpíchnout,“ hodnotil skepticky Trčka. „Nakonec se možná ukáže, že jsme jeli zbytečně. No, rozumíte, mohl to být nějaký kolaps. Srdeční selhání nebo tak něco. I když... je divné, že nemá doklady, někdo jí třeba vzal peněženku. Každopádně vám děkuju a už vás nebudu zdržovat od služebních povinností. My si tu s tím už poradíme. A dejte někdy vědět, zajdeme ke Kocourovi na jedno.“